

ГІДРОНІМІЯ ЧЕРЕМОШУ ТА ВЕРХНЬОГО СЕРЕТУ

/Порівняльний аналіз/

1. Басейни Черемошу та верхнього Серету в межах Чернівецької області тісно прилягають один до одного і займають разом західну третину області. Природні стусунки між цими басейнами можуть ілюструватися хоча б тим, що Черемош, тепер найбільша права притока Пруту, колись ніс свої води до Серету, а згодом, у процесі розвитку гідрографічної сітки Прикарпаття, був перехоплений однією з приток Пруту.¹

Географічне положення цих басейнів зумовило високий ступінь їх гідронімічної спільності. Проте в гідронімії обох басейнів є чимало й відмінного. Виявлення спільностей і відмінностей гідронімії басейнів Черемошу та верхнього Серету і є завданням даної доповіді

2. Об'єктом дослідження стали 254 гідроніми басейну верхнього Серету и 164 гідроніми черемоського басейну /варіанти не враховуються/, зібрані шляхом польових записів та обстеження писаних джерел. “Каталог річок України” /К., 1957/ фіксує в цих басейнах у Чернівецькій області відповідно 15 і 17 гідронімів.

3. Назважаючи на всю свою спільність, гідроніми обох названих басейнів значно розрізняються як мовною належністю, так і будовою.

У цих басейнах переважають українські назви. Наявне в гідронімії обох басейнів румунська домішка виявляється неоднаковою: у черемоському вона становить лише 6% /10 назв/, а в басейні верхнього Серету — цілих 16% /40

---

¹ К. М. Геренчук. О речных перехватах в Прикарпатье, Известия ВГО, т. 79, 1947, №3; М.С. Кожурина, Головні риси геоморфологічної будови Чернівецької області. Вісти Чернівецького відділу Географічного товариства Союзу РСР, вип. 1, 1958, стор. 4.

назв/. Румунські за будовою гідроніми /корені в них можуть бути і слов'янськими, пор. Яловичора/ зростають на обстежуваній місцевості з півночі на південь. У цьому відношенні в басейні верхнього Серету стан значно змінюється через кожні 5-6 кілометрів.

4. Спільності та відмінності у гідронімічній будові досліджуваних басейнів розділяють ці гідроніми на три групи:

а. Деякі словотворчі моделі зустрілися лише в одному з двох басейнів. Таких моделей небагато, і вони не належать до продуктивних. У басейні Черемошу сюди відносяться утворення на -чик / Берливчик, Бочківчик, Околенчик, Солованчик — утворення від Берлив, Бочків, Околена, Солован/, -еньк- /Довженька, Свидненький /, а також представлені по одному прикладу гідроніми на -иха /Виришиха/, -ій / Мишій/, -ало / Усикало/, у басейні верхнього Серету тут виділяються словотворчі моделі на -ист - /Буковинистий, Каменистий, Поломиста, Саднистий, Смілистий, Явориста/, -ик /Вовчинчик, Зварашик, Лукавчик, Славчик, Стородинчик — утворення від Вовчинець, Зваращ, Лукавець, Славець, Сторожинець/, -авець /Дунавець, Аржавець — тричі/, рум. -улуй /Корбулуй, Крецулуй, Лупулуй/, а також одиничні утворення з -иш /Чорниш/, -аш /Зваращ/, -ча /Гільча/, -ище /Комарище/.

б. Значна кількість гідронімічних моделей зустрічається в обох басейнах, але в одному з них вона переважає, вживається частіше. Частина таких моделей належить до продуктивних.

У басейні Черемошу частіше трапляються утворення з -івський /14-3²/, -инець /8-4/, -оват /4-2/, -енка /3-1/, також множинні форми на -и, -і /5-2/ та ппмйменникові конструкції /4-1/. У басейні верхнього Серету натомість представлені більшою кількістю випадків утворення з -овець /3-19/, -ова /2-17/, -ець /3-15/, -ка /1-13/, -иця /2-5/, -івська /2-5/, -ський /1-4/, рум. -ул /1-3/.

с. Решта гідронімічних словотворчих моделей поширена в обох басейнах

---

2 Дві цифри в дужках означають кількість прикладів, якою представлена дана модель у басейнах Черемошу / перша цифра/, та верхнього Серету /друга цифра/.

більш-менш рівномірно. Тут також наявні як продуктивні, так і непродуктивні моделі. Сюди належать утворення з такими суфіксами /в дужках вказується загальна кількість випадків ужитку/: -ів /29/, -івка / 17/, -ин /10/, -ина /9/, -арка / 7/, -ка /6/, -ник /5/, -ниця /5/, -ич /5/, -ок /5/, -ень/інь /4/, -чук /3/, рум. -ора /3/, -инка /2/, -овиця /2/, рум. -ата /2/. До цієї групи також відносяться гідроніми, виражені неспеціалізованими прикметниками чоловічого /27/ і жіночого /13/ родів, та гідроніми-словосполучення /12/ і загальні назва, які стали власними без змін у своїй будові /9/.